

Funding Our Future:

**FINANCIERING VAN FEMINISTISCHE
BEWEGINGEN DIE ZICH INZETTEN
VOOR KLIMAATACTIE**

Auteurs: Leah Moss en Hilary Clauson. **Redactie en input:** Beth Woroniuk, Kat Im-Jenkins, Esther Lever, Happy Mwende Kinyili en Saranel Benjamin. Met dank aan onze reviewers van Global Affairs Canada en Women's Fund Asia voor hun constructieve feedback. **Proeflezer:** Bridie Taylor. **Vormgeving:** Brenda Roberts Costa.

Bronvermelding: Equality Fund en Mama Cash (2023). *Funding our Future: financiering van feministische bewegingen die zich inzetten voor klimaatactie*. Ottawa/Amsterdam.

Stuur een e-mail naar info@mamacash.org voor een Wordversie van dit document.

Online beschikbaar via: mamacash.org

Omslagfoto: Mama Odari, subsidiepartner van Mama Cash.

INHOUD

AFKORTINGEN	3
SAMENVATTING	4
INLEIDING: De rol van feministische bewegingen	7
KLIMAATFINANCIERING: Intenties en beperkingen	9
POSITIEVE ONTWIKKELINGEN: Lokaal aangestuurde klimaatactie en de raakvlakken met gendergelijkheid	11
ONBENUTTE KANSEN: Financiering van organisaties in de frontlinie	12
DE REALITEIT: Feministische bewegingen en klimaatactie	14
DE FINANCIERINGSKLOOF DICHTEN: De rol van vrouwenfondsen bij feministische klimaatactie	20
CASESTUDIES: Vrouwenfondsen financieren klimaatrechtvaardige projecten	22
CONCLUSIE: Zeven concrete maatregelen	25
EINDNOTEN	26

AFKORTINGEN

COP: Conference of the Parties, een officiële conferentie van de Verenigde Naties, in dit geval de Klimaatconferentie

GAGGA: Global Alliance for Green and Gender Action

LBTQI: lesbisch, biseksueel, transgender, queer en intersekse

ODA: Official Development Assistance (officiële ontwikkelingshulp)

OESO: Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling

UNFCCC: United Nations Framework Convention on Climate Change, ofwel het VN-Klimaatverdrag

WEDO: Women's Environment Development Organization

Bai Indigenous Women's Network

SAMENVATTING

Feministische bewegingen¹ zijn een drijvende kracht als het om klimaatoplossingen gaat. Ze hebben een kritische blik en ontwikkelen initiatieven om klimaatrechtvaardigheid te bevorderen op alle niveaus; lokaal, regionaal, nationaal en internationaal. Naarmate overheden en filantropische organisaties hun klimaatinvesteringen verder opschroeven, wordt ook steeds vaker erkend dat gendergelijkheid en klimaatrechtvaardigheid nauw met elkaar samenhangen. Er is daarnaast steeds meer aandacht voor wat lokale organisaties kunnen doen om de oorzaken van klimaatverandering aan te pakken (klimaatmitigatie) en hun leefomgeving aan te passen aan de gevolgen ervan (klimaatadaptatie). Daaronder valt ook de aanpak van de achterliggende oorzaken van deze crisis. Toch ontvangen organisaties die worden geleid door vrouwen, meiden, trans en intersekse personen nog altijd onvoldoende financiering.

Vanwege de urgentie en ernst van de klimaatcrisis en de onevenredige gevolgen hiervan voor vrouwen, meiden, trans en intersekse personen in het mondiale Zuiden zijn er meerdere, diverse en creatieve vormen van financiering nodig. Het financieren van feministische bewegingen is een belangrijke, maar nog onderbenutte strategie om ambitieuze beleidsdoelen op het gebied van klimaatrechtvaardigheid, gendergelijkheid en duurzame ontwikkeling te verwezenlijken.

Het goede nieuws is dat de infrastructuur voor de financiering van deze partijen al bestaat. Vrouwenfondsen overal ter wereld ondersteunen nu al feministische bewegingen die met robuuste en duurzame klimaatoplossingen echte verandering bewerkstelligen. In dit document zetten we uiteen waarom juist feministische bewegingen en organisaties klimaatfinanciering zouden moeten krijgen. Daarbij ligt de nadruk op vrouwenfondsen, omdat die een belangrijke partner zijn bij het realiseren van deze strategie.

Dit zijn onze argumenten:

- Veel feministische organisaties werken effectief op het snijvlak van gendergelijkheid en klimaatrechtvaardigheid.
- Feministische bewegingen en organisaties zijn een drijvende kracht achter klimaatinitiatieven.
- Het werk van feministische bewegingen is complex en vordert geleidelijk, maar de eerste resultaten zijn nu al meetbaar.
- Hoewel veel financiers bezorgd zijn over de 'risico's' van het ondersteunen van deze minder traditionele klimaatactoren, is het risico nog groter als ze deze feministische bewegingen die daadwerkelijk iets bereiken met hun klimaatacties niet zouden financieren.
- Feministische bewegingen en organisaties kunnen worden opgeschaald.

Deze publicatie besluit met een aantal concrete aanbevelingen die overheidsdonateurs kunnen opvolgen om hun doelen op het gebied van klimaatrechtvaardigheid en gendergelijkheid te bereiken en ervoor te zorgen dat hun geld lokaal op de juiste plek terechtkomt.

Zeven concrete maatregelen:

- 1** Haal minimaal de bestaande doelen voor klimaatfinanciering, duurzame ontwikkeling en gendergelijkheid en zorg ervoor dat klimaatfinanciering boven op de budgetten voor officiële ontwikkelingshulp komt.
- 2** Verhoog het aandeel klimaatgerelateerde officiële ontwikkelingshulp (ODA) voor gendergelijkheid tot 88%, waarvan minstens 15% specifiek gericht op gendergelijkheid.
- 3** Ken meer van de totale financiering voor het maatschappelijk middenveld toe aan organisaties voor vrouwen- en LBTQI-rechten, vooral in het mondiale Zuiden, en aan groepen die structureel worden uitgesloten.
- 4** Breng in kaart en vermeld welk percentage van de klimaatfinanciering direct naar vrouwen- en LBTQI-organisaties in het mondiale Zuiden gaat. Stel daarnaast gerichte doelen om dit aandeel aanzienlijk te vergroten, bijvoorbeeld een verviervoudiging in vier jaar.
- 5** Ken meer klimaatfinanciering toe via transparante en toegankelijke subsidies die mensenrechten beschermen en aansluiten bij het Klimaatakkoord van Parijs en de OES-richtlijnen voor ontwikkelingssamenwerking.
- 6** Als directe financiering niet mogelijk is, werk dan op basis van vertrouwen en gelijkwaardigheid samen met vrouwen- en feministische fondsen. Zo bereikt het geld een breed scala van organisaties die op verschillende snijvlakken en niveaus actief zijn.
- 7** Betrek feministische klimaatactivisten beter bij discussies en besluitvorming over klimaatfinanciering. Dit zorgt voor meer begrip voor de samenhang tussen gendergelijkheid en milieu.

WAT ZIJN VROUWENFONDSEN?

In dit rapport verwijzen de termen ‘vrouwenfondsen’ en ‘feministische fondsen’ naar een specifieke groep organisaties die zijn opgericht om financiële en andere vormen van ondersteuning te geven aan feministische bewegingen. Deze fondsen komen voort uit, zijn verankerd in en leggen verantwoording af aan de bewegingen waarvoor zij zich inzetten. Ze kunnen allerlei grassrootsorganisaties voor vrouwen en LGBTQI-rechten bereiken – LGBTQI staat voor lesbisch, biseksueel, trans, queer en intersekse. Ook geven ze vaak prioriteit aan ondergefinancierde of anderszins structureel uitgesloten groepen. Vrouwenfondsen zijn onderdeel van de feministische beweging en een belangrijk kenmerk van deze fondsen is dan ook de bijzondere relatie die ze hebben met hun partners. Die is gebaseerd op het vertrouwen dat hun partners het beste weten welke (meervoudige) problemen ze hebben, hoe die met elkaar samenhangen en hoe je die moet oplossen. Vanwege deze relatie kunnen vrouwenfondsen niet-projectgebonden, flexibele, voorspelbare en langetermijnfinanciering leveren. Ook andere vormen van ondersteuning zijn mogelijk, zoals capaciteitsontwikkeling, netwerken en samen leren.

Bij het [Prospera International Network of Women's Funds](#), zijn 47 vrouwenfondsen aangesloten; in 2020 verstrekten zij in totaal meer dan 214 miljoen dollar in 172 landen. Prospera is een wereldwijd politiek netwerk van zelfstandige vrouwen- en feministische fondsen die verandering willen bereiken. Dat doen ze door bewegingen die worden geleid door vrouwen, meiden, trans, intersekse en non-binaire personen en collectieven te financieren, ondersteunen en begeleiden, voornamelijk in het mondiale Zuiden en Oosten.

INLEIDING:

De rol van feministische bewegingen

Overal ter wereld staan feministische bewegingen in de frontlinie van de klimaatcrisis. Daar ontwikkelen ze effectieve strategieën en oplossingen, ontregelen ze de status quo en bestrijden ze verschillende vormen van onrecht. In onze huidige wereld, waarin iedereen met elkaar in verbinding staat, pakken feministische bewegingen en organisaties de oorzaken van klimaatonrecht aan vanuit het besef dat het patriërchaat, racisme en andere vormen van onderdrukking met elkaar vervlochten zijn. Die verstremgeling versnelt de verwoesting van onze planeet en verergert de politieke en maatschappelijke crises die ook met elkaar samenhangen. Geleid door de groepen die het kwetsbaarst zijn voor klimaatverandering, waaronder meiden, vrouwen, trans en intersekse personen uit het mondiale Zuiden, zetten feministische bewegingen zich in om klimaatrechtvaardigheid en democratie te bevorderen en roepen ze internationale instellingen, transnationale bedrijven, overheden en investeerders ter verantwoording.

Veel van hun werk is goed gedocumenteerd in de literatuur over gendergelijkwaardige klimaatoplossingen. Deze term beschrijft een bottom-up en mensgerichte aanpak die gebaseerd is op gelijke rechten. Klimaatactie draait daarbij om gendergelijkheid en democratie, want via die weg moeten de onderliggende oorzaken van klimaatonrecht worden aangepakt. In de Feminist Agenda for People and Planet van WEDO wordt uitgelegd dat de klimaatcrisis voortkomt uit ideologieën die ongebreidelde groei als doel hebben. Op een eindige planeet is die groei alleen haalbaar via grondstofwinning, uitbuiting en verwoesting.² Door bestaande machtsstructuren aan de kaak te stellen en de achterliggende oorzaken van de klimaatcrisis aan te pakken, gaan de feministische bewegingen in tegen de heersende ideeën over wat klimaatactie zou moeten inhouden. Daarmee dragen ze bij aan bredere veranderingen in de werking van onze economieën en samenlevingen. Hierbij maken deze bewegingen de essentiële keuze voor een intersectionele benadering door inclusieve, op vertrouwen gebaseerde en weerbare netwerken op te bouwen. Daarin draait alles om de kennis en het perspectief van diverse, vanuit gemeenschappen geleide en structureel uitgesloten groepen.

Helen's Daughters, Saint Lucia (fotograaf: Allen Cherry)

KORT OVERZICHT:

BELANGRIJKE KLIMAATACTIES VAN FEMINISTISCHE ORGANISATIES

- Mobiliseer mensen en reageer op snel opkomende klimaatgerelateerde noodsituaties.
- Bevorder eerlijke en duurzame energiepraktijken op gemeenschapsniveau, bijvoorbeeld oplossingen op het gebied van zonne-energie en energiezuinige kooktoestellen.
- Stimuleer gemeenschappen om watertekorten aan te pakken en zich aan te passen aan droogte (duurzaam beheer van waterbronnen).
- Ontwikkel duurzamere, meer regeneratieve en circulaire productiesystemen, van agro-ecologie tot groene ondernemingen.
- Bevorder systemen voor grondbezit die duurzamere landbouw ondersteunen.
- Roep internationale instellingen, bedrijven, overheden en investeerders die betrokken zijn bij schadelijke projecten of schadelijk beleid ter verantwoording.
- Mobiliseer gemeenschappen om bedreigde ecosystemen te ondersteunen, door bosbeheer vanuit de gemeenschap te bevorderen en initiatieven te ontwikkelen voor het behoud van zaden.
- Zet in op beleid dat solidaire systemen en collectieve zorg ondersteunt – geleid vanuit de gemeenschap – en op alternatieve oplossingen voor een genderrechtvaardige transitie.
- Werk aan capaciteitsopbouw op de lange termijn om te kunnen reageren op extreme klimaatgebeurtenissen, en werk aan veerkracht en duurzaamheid om effectieve en blijvende verandering te bevorderen.

De aanpak van de klimaatcrisis vereist veel verschillende strategieën. In dit deel van het document leggen we uit waarom we er met de bestaande klimaatfinanciering onvoldoende in slagen om klimaatrechtvaardigheid te bevorderen. En we laten zien waarom het niet goed lukt om de gemeenschappen en organisaties te bereiken die het zwaarst worden getroffen door de klimaatcrisis. Daarna beschrijven we twee positieve ontwikkelingen: 1) de toenemende belangstelling voor het raakvlak tussen gendergelijkheid en het milieu en 2) het groeiende momentum voor het financieren van klimaatactie onder leiding van lokale actoren. Ondanks deze ontwikkelingen komt klimaatfinanciering nu nog niet terecht bij feministische bewegingen en organisaties.

In dit beleidsdocument analyseren we deze financieringskloof en beargumenteren we aan de hand van de feiten waarom de ondersteuning van deze organisaties met speciale en toegankelijke middelen een cruciale stap is naar zowel gendergelijkheid als klimaatrechtvaardigheid. In het laatste deel leggen we uit hoe we dit kunnen bereiken, met vrouwenfondsen als belangrijkste troef. Dit deel bevat bovendien zeven concrete actiepunten voor overheden. Met deze benadering kunnen donateurs inspelen op de urgente problemen van dit moment en hun toezeggingen op het gebied van klimaatfinanciering nakomen. Daarnaast kunnen ze bijdragen aan bredere internationale programma's voor gendergelijkheid, lokaal aangestuurde duurzame ontwikkeling en versterking van democratische samenlevingen.

KLIMAATFINANCIERING: Intenties en beperkingen

WAT VALT ER ONDER KLIMAATFINANCIERING?

Volgens het Klimaatverdrag van de VN is klimaatfinanciering 'lokale, nationale of transnationale financiering vanuit publieke, particuliere en andere bronnen, gericht op ondersteuning van maatregelen tegen klimaatverandering'.³ De meeste verdragspartijen, dus de landen die in Bijlage I⁴ de van het Klimaatverdrag genoemd staan, zijn ook lid van de Commissie voor Ontwikkelingsbijstand (DAC) van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Voor hun verslaglegging in het kader van het Klimaatverdrag baseren zij zich op hun klimaatgerelateerde officiële ontwikkelingshulp (zowel bilateraal als multilateraal). Wat meetelt als officiële ontwikkelingshulp, hangt af van de gekozen methode: voor hun rapportage aan de OESO-DAC gebruiken de leden de Rio-indicatoren voor klimaatadaptatie en -mitigatie. De multilaterale ontwikkelingsbanken volgen daarentegen de methode van de klimaatcomponenten. Deze twee methoden verschillen misschien in hun bereik en rekenmethode, maar ze hanteren min of meer dezelfde definitie van klimaatmitigatie en -adaptatie.⁵

Volgens de tweejaarlijkse rapportages van de VN-Klimaatconferentie vormt klimaatgerelateerde officiële ontwikkelingshulp meer dan 80% van het totale bedrag dat wordt ingezet voor klimaatfinanciering (in 2020 ging het om 84% van 83,8 miljard dollar).⁶ Volgens schattingen van CARE International ging het tussen 2011 en 2018 echter om slechts 6% aan nieuwe klimaatfinanciering boven op de bestaande toezeggingen van de landen. Hieruit blijkt dat die weinig moeite hebben gedaan om hun bestaande bijdrage aan klimaatfinanciering substantieel te verhogen. *asumidas*.⁷ Met andere woorden, tot nu toe gaat het bij klimaatfinanciering vooral om een herverdeling (en vaak een rebranding) van bestaande ontwikkelingshulp. Landen zijn verplicht om hun steentje bij te dragen aan klimaatfinanciering, afhankelijk van hun mogelijkheden en rol in de crisis. Dit heeft directe gevolgen voor het halen van de huidige doelen voor gendergelijkheid, duurzame ontwikkeling en armoedebestrijding, vooral nu overal ter wereld wordt gesneden in de budgetten voor officiële ontwikkelingshulp.

In het Klimaatakkoord zelf staat het intrinsieke verband tussen klimaatactie, duurzame ontwikkeling en de uitbanning van armoede expliciet genoemd. Het Akkoord roept de partijen op om in actie te komen tegen klimaatverandering: ze moeten 'hun respectieve verplichtingen betreffende mensenrechten, het recht op gezondheid, de rechten van inheemse volken, lokale gemeenschappen, migranten, kinderen, personen met een handicap en mensen in kwetsbare situaties, en het recht op ontwikkeling, alsmede de gendergelijkheid, de empowerment van vrouwen en de intergenerationale solidariteit... eerbiedigen, ... bevorderen en in aanmerking... nemen'.

Artikel 2.1 verwijst specifiek naar het versterken van de wereldwijde reactie op de dreiging van klimaatverandering, in de context van duurzame ontwikkeling en inspanningen om armoede uit te bannen. Dat kan bijvoorbeeld door ‘geldstromen in lijn te brengen met een traject naar broeikasgasarme en klimaatveerkrachtige ontwikkeling’.⁸

VOOR WIE IS KLIMAATFINANCIERING BEDOELD?

Klimaatgerelateerde ontwikkelingshulp wordt via diverse vormen van financiering geleverd. Internationale financiële instellingen nemen daarbij het grootste deel voor hun rekening (de Wereldbank is nu de grootste multilaterale geldverstrekker), gevolgd door bilaterale ontwikkelingsprojecten en de multilaterale ontwikkelingsfondsen van de UNFCCC, zoals het Green Climate Fund en het Adaptation Fund.⁹ Deze fondsen zijn aanzienlijk beperkt in hun bereik en minder toegankelijk voor de gemeenschappen en lokale organisaties die in de frontlinie van de klimaatcrisis opereren. Dit terwijl klimaatfinanciering juist zo veel mogelijkheden biedt om essentiële steun te geven aan de landen en gemeenschappen die het meest door de crisis worden geraakt. In 2021 kregen de minst ontwikkelde landen maar 18% van het totale bedrag aan klimaatfinanciering¹⁰ en tussen 2011 en 2020 ging nog geen 1% van de klimaatgerelateerde ontwikkelingshulp naar Inheemse volken en lokale gemeenschappen.¹¹

Bovendien loopt het grootste deel van de klimaatfinanciering (57%) via leningen in plaats van subsidies, wat de regionale ongelijkheid en koloniale erfenis juist versterkt. Het zorgt er namelijk voor dat de schuldenlast van landen die al onevenredig worden geraakt door klimaatverandering alleen maar toeneemt.¹² De toegang tot klimaatfinanciering verloopt vaak traag, is complex, kostbaar, projectgebonden en over het algemeen weinig transparant. Ook zijn er weinig mogelijkheden op basis van subsidies.¹³ Een recent OESO-rapport toont aan dat deze belemmeringen en structurele ongelijkheid het lokale maatschappelijke organisaties zo goed als onmogelijk maken om de benodigde middelen te bemachtigen om hun werk te kunnen doen, omdat maar een fractie van het geld lokaal terechtkomt en dan ook nog onregelmatig.¹⁴

Helen's Daughters, Saint Lucia (fotograaf: Allen Cherry)

POSITIEVE ONTWIKKELINGEN:

Lokaal aangestuurde klimaatactie en de raakvlakken met gendergelijkheid

Het is overduidelijk dat de huidige internationale klimaatfinanciering niet eerlijk en toegankelijk verdeeld wordt. Maar er zijn kansen: de groeiende aandacht voor klimaatrechtvaardigheid, de raakvlakken met gendergelijkheid en de toegenomen steun voor lokaal geleide oplossingen bieden mogelijkheden om macht en middelen te verschuiven naar feministische bewegingen en organisaties die in de frontlinie van de klimaatactie opereren.

Om klimaatfinanciering effectiever te verdelen, is een brede aanpak nodig. Klimaatfinanciering, de effectiviteit van de hulp en de doelen van ontwikkelingssamenwerking moeten beter op elkaar aansluiten, zodat ze niet om geld en beleidsaandacht hoeven te concurreren.¹⁵ In aanloop naar COP26 in 2021 benadrukten de DAC-leden in een gezamenlijke verklaring hoe belangrijk het is om ontwikkelingssamenwerking af te stemmen op en te integreren in het Klimaatakkoord.¹⁶ Ze deden ambitieuze toezeggingen voor klimaatgerelateerde ontwikkelingshulp en benadrukten het belang van structurele toepassing van de Busan-principes voor effectieve ontwikkelingssamenwerking binnen de bredere klimaatfinanciering, om het Klimaatakkoord sneller te kunnen uitvoeren. Daarnaast stelden de DAC-leden specifieke doelen voor investeringen in lokaal aangestuurde oplossingen en het bevorderen van gendergelijkheid via klimaatactie. Dit laat zien dat er steeds vaker wordt erkend dat klimaatverandering, gendergelijkheid en duurzame ontwikkeling onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

Naast dit toegenomen bewustzijn bij overheden en filantropische donateurs is steeds meer financiering gericht op gendergelijkheid in combinatie met klimaatrechtvaardigheid. Tussen 2011 en 2020 is de ontwikkelingshulp voor klimaat én gendergelijkheid bijna verviervoudigd.¹⁷ Deze verschuiving vloeit grotendeels voort uit de noodzaak om urgente en ambitieuze doelen te halen voor zowel klimaatfinanciering als gendergelijkheid. Dit laat zien dat er steeds meer draagvlak is voor een eerlijkere aanpak van de klimaatcrisis. Klimaatrechtvaardigheid betekent dat we erkennen dat aan de klimaatcrisis meerdere overlappende problemen ten grondslag liggen, zoals gender-, sociale, intergenerationele en raciale ongelijkheid. Juist de mensen die hiervoor het minst verantwoordelijk zijn, worden er het zwaarst door getroffen. Tot nu toe lag de focus van de internationale gemeenschap voornamelijk op het terugdringen van de CO₂-uitstoot en het ondersteunen van landen en gemeenschappen die zich moeten aanpassen aan de klimaatverandering. Maar inmiddels wordt steeds meer erkend dat vanwege de omvang en urgentie van de crisis andere maatregelen nodig zijn: een benadering die de achterliggende oorzaken en machtsstructuren aanpakt via rechtvaardige oplossingen waarin mensenrechten centraal staan.

ONBENUTTE KANSEN:

Financiering van organisaties in de frontlinie

Deze positieve ambities komen echter niet goed uit de verf door beperkingen in het systeem van ontwikkelingshulp en klimaatfinanciering. De officiële ontwikkelingshulp waarin klimaat en gendergelijkheid als gecombineerde doelen worden gezien, is vrijwel niet toegankelijk voor de organisaties die het zwaarst worden getroffen door de klimaatcrisis en bovendien de leiding nemen in het aanpakken van de structurele ongelijkheid die de crisis heeft veroorzaakt.

Feministische bewegingen en organisaties spelen een cruciale rol in de bevordering van klimaatrechtvaardigheid en het behalen van meerdere ontwikkelingsdoelen.¹⁸ Desondanks ontvingen vrouwenrechtenorganisaties volgens de OESO in 2020-2021 slechts 547 miljoen dollar. Dat is ongeveer 1% van het totale bedrag aan ontwikkelingshulp dat bestemd was voor gendergelijkheid en empowerment van vrouwen.¹⁹ De literatuur over de samenhang tussen gendergelijkheid en het milieu wijst op de noodzaak om feministische bewegingen en organisaties, waaronder lokale maatschappelijke organisaties en Inheemse en lokale gemeenschappen,²⁰ te ondersteunen en te betrekken. Toch ging in 2018-2019 nog altijd maar 0,22% van de klimaatgerelateerde ontwikkelingshulp naar vrouwenrechtenorganisaties.²¹ En van het totale geschatte bedrag aan filantropische donaties voor klimaatgerelateerde doelen, ging slechts 3% direct naar organisaties van vrouwelijke milieuactivisten.²²

Mujeres Amazónicas Defensoras de la Selva (fotograaf: Mica Stacey)

Canada heeft beleid doorgevoerd dat gericht is op internationale hulp aan feministen en is de grootste financier van vrouwenrechtenorganisaties ter wereld. Toch heeft het land er moeite mee om specifiek projecten op het snijvlak van klimaatactie en gendergelijkheid te financieren.²³

In 2021 had slechts 0,5% van de officiële ontwikkelingshulp milieu én gendergelijkheid als belangrijkste oormerk.

WAAROM IS ER ZO WEINIG FINANCIERING?

Zelfs als de politieke wil aanwezig is, ondervinden donateurs die feministische bewegingen en organisaties willen financieren beperkingen. Volgens het rapport *Moving More Money to the Drivers of Change* van de Association for Women's Rights in Development (AWID) en Mama Cash zijn er verschillende struikelblokken.²⁴ Donateurs denken misschien dat het verstrekken van veel kleine subsidies te veel administratieve rompslomp met zich meebrengt. Of ze zijn bang dat lokale organisaties niet kunnen voldoen aan de financieringsvoorwaarden (planning en rapportage, financieel en risicomanagement, en monitoring, evaluatie en leren (MEL)).

Besluitvormers over klimaatfinanciering hebben vaak een verkeerd beeld van de rol van feministische organisaties bij klimaatactie. Daarnaast leven er bij donateurs algemenere zorgen over de risico's, schaal en MEL-verplichtingen. Uit onze gesprekken met financiers kwamen veel misvattingen naar voren over de activiteiten van feministische bewegingen op het gebied van de klimaatcrisis. In het volgende deel gaan we in op de belangrijke rol van feministische bewegingen bij het starten van klimaatacties en zullen we deze misvattingen ontkrachten.

DE REALITEIT: Feministische bewegingen en klimaatactie

01.

VEEL FEMINISTISCHE ORGANISATIES ZIJN ACTIEF OP HET SNIJVLAKE VAN GENDERGELIJKHEID EN KLIMAATRECHTVAARDIGHEID

‘Voor vrouwen die zich inzetten voor het welzijn van hun familie, gemeenschap en cultuur op de lange termijn, zijn milieubescherming en vrouwenrechten geen gescheiden thema’s, maar onlosmakelijk met elkaar verbonden. Ze moeten dus in samenhang worden gefinancierd, want alleen dan kunnen die gemeenschappen en culturen overleven en bloeien.’

- (Our Voices, our Environment: The state of funding for women’s environmental action)²⁵

Feministische organisaties overstijgen met hun werk de grenzen van hun beweging en deze afzonderlijke thema’s, om de rechten van vrouwen en LGBTQI’ers te bevorderen op allerlei terreinen die het leven en welzijn van vrouwen, meiden en trans en intersekse personen beïnvloeden. De aantasting van het milieu, klimaatgerelateerde migratie en voedsel- en watertekorten raken vrouwen en andere structureel uitgesloten groepen onevenredig hard. En door hun onevenredig grote verantwoordelijkheid voor zorgtaken en hun gebrek aan mobiliteit, landrechten en economische middelen worden deze vrouwen nog kwetsbaarder en kunnen ze deze uitdagingen nog moeilijker het hoofd bieden. Door klimaatverandering komen de toch al precare levensomstandigheden van de LHBTQIA+-gemeenschap nog verder onder druk te staan, waardoor deze groep nog meer risico loopt op geweld, zowel door overheden als andere partijen.²⁶ Tegelijkertijd is er steeds meer literatuur over vrouwen, meiden, trans en intersekse personen die niet alleen slachtoffer zijn, maar ook de leiding nemen in klimaatactie. Ze spelen een belangrijke rol bij noodsituaties en ontwikkelen genderspecifieke klimaatoplossingen en alternatieven voor een eerlijke transitie.

De klimaatcrisis is ernstig en kent veel verschillende facetten. Donateurs kunnen leren van de geïntegreerde aanpak van vrouwen- en LGBTQI-rechtenorganisaties en deze ondersteunen.

Feministische bewegingen zien de klimaatcrisis en genderongelijkheid als twee kanten van dezelfde medaille en handelen daar ook naar:

- Ze verbeteren de toegang tot landbezit voor vrouwen en erkennen de landrechten van de Inheemse bevolking. Op basis daarvan kunnen ze een formele rol spelen in gesprekken over landgebruik. Bij het beheer van hun land kiezen ze voor werkwijzen die klimaatverandering tegengaan en/of gericht zijn op aanpassing aan de gevolgen ervan. Onderzoek toont aan dat op land beheerd door Inheemse volken met een sterke verbondenheid met hun grond minder ontbossing plaatsvindt dan op land dat de overheid beheert, inclusief beschermde gebieden.²⁷
- Ze zorgen ervoor dat vrouwen makkelijker aanspraak kunnen maken op eigen grond en financiële en andere agrarische middelen, zodat ze klimaatbestendiger, productiever en duurzamer kunnen boeren (zie kader).
- Ze bevorderen het recht van vrouwen op goed werk en volledige deelname aan de economie. Door vrouwen een stem te geven in nationaal en internationaal beleid bouwen ze aan een eerlijke transitie naar een groene economie.²⁸
- Deze bewegingen vergroten de weerbaarheid van gemeenschappen tegen de klimaatcrisis, waardoor er minder gendergerelateerd geweld voorkomt.²⁹
- Ze zorgen ervoor dat vrouwen een grotere rol spelen in rampenpreventie en herstelinitiatieven. Dit doen ze door te garanderen dat deze initiatieven op een eerlijke manier ten goede komen aan vrouwen, meiden en trans personen. Als gevolg van gendernormen en -rollen en een gebrek aan rechten, worden zij namelijk zwaarder getroffen in het geval van een ramp.³⁰

HELEN'S DAUGHTERS, SAINT LUCIA

Door gendernormen wordt de rol van vrouwen in de agrarische waardeketen in Saint Lucia vaak onderschat en ondergewaardeerd. Als reactie daarop stimuleert Helen's Daughters toekomstige en bestaande boerinnen om duurzaam en klimaatvriendelijk te gaan boeren. Deze vrouwenrechtenorganisatie kiest hierbij een meervoudige benadering, waarin ze rekening houdt met de complexe dynamiek van gender, klimaatrechtvaardigheid en landbouw. De holistische programma's omvatten drie pijlers: onderwijs (trainingen, beurzen, stages), ondersteuning van boerinnen (subsidies, toegang tot de markt) en programma's voor gezondheid en welzijn (gezondheidsklinieken op het platteland, zorgverzekering). Een van de meest ingrijpende effecten van het werk van Helen's Daughters is dat deze organisatie opnieuw definieert wat het betekent om vrouw te zijn in een agrarische samenleving. Dit begint bij het beeld dat boerinnen daar zelf van hebben. Dat heeft geleid tot een grote transformatie: vrouwen die zich eerst onzichtbaar voelden, zijn gaan beseffen hoe belangrijk hun rol is voor de voedselzekerheid in Saint Lucia.

Helen's Daughters, Saint Lucia

FEMINISTISCHE BEWEGINGEN EN ORGANISATIES ZIJN EEN DRIJVENDE KRACHT ACHTER KLIMAATINITIATIEVEN

De OESO baseert zich op de Rio-indicatoren (bescherming van biodiversiteit, maatregelen tegen woestijnvorming en strijd tegen en aanpassing aan klimaatverandering) om klimaatgerelateerde officiële ontwikkelingshulp te definiëren.³¹ Hoewel er weinig geld naar feministische bewegingen gaat, spelen ze een voortrekkersrol in klimaatinitiatieven. In veel gevallen leiden zij de ‘door het land gestuurde, genderresponsieve, participatieve en volledig transparante’ benaderingen die in het Klimaatakkoord worden aanbevolen.³²

Door hun onevenredig grote verantwoordelijkheid voor zorgtaken, beperkte mobiliteit en gebrek aan landrechten en gelijkwaardige economische middelen zijn vrouwen extra kwetsbaar voor de gevolgen van de klimaatcrisis. Toch spelen feministische bewegingen een cruciale rol in klimaataanpassingen in hun leefomgeving. Ze reageren op natuurrampen en doen aan capaciteitsopbouw voor de lange termijn om klimaatrampen beter te kunnen opvangen en de weerbaarheid en duurzaamheid van de gemeenschap te vergroten. In de Principles for Locally Led Adaptation, onderschreven door meer dan 70 instellingen, roepen klimaatactoren op om ‘context-specifieke, samenhangende, flexibele en betaalbare oplossingen te financieren’. Daarbij wordt benadrukt dat de betrokkenheid van traditioneel uitgesloten groepen effectievere maatregelen oplevert.³³ Het Klimaatakkoord moedigt de verdragspartijen aan om klimaataanpassingen vanuit een genderperspectief te benaderen, met extra aandacht voor kwetsbare groepen, gemeenschappen en ecosystemen, waaronder Inheemse volken en lokale kennissystemen.

Dankzij hun leidende rol en betrokkenheid bij een eerlijke energietransitie hebben vrouwen ook een voortrekkersrol in het tegengaan van klimaatverandering. Daarbij maken ze zich sterk voor decentrale oplossingen voor hernieuwbare energie die vanuit de gemeenschap komen, om de dreiging van genderongelijkheid, klimaatverandering en energiearmoede aan te pakken. Toch blijkt uit een OESOrapport uit 2016 dat slechts 8% van de bilaterale klimaatontwikkelingshulp voor energie gericht was op gendergelijkheid; terwijl de energiesector over de hele linie het grootste deel van deze klimaatfinanciering ontving.clima.³⁴ Er zijn dus nog veel onbenutte kansen voor donateurs om binnen de energiesector meer klimaatfinanciering toe te kennen aan initiatieven die door vrouwen en LBTQIorganisaties worden geleid. In een rapport van het CLIMA Fund over grassroots-klimaatoplossingen staan de voordelen beschreven van hernieuwbare energiebronnen die door de lokale gemeenschap worden beheerd. Er is bijvoorbeeld minder uitstoot door de productie van fossiele brandstoffen, gemeenschappen zijn weerbaarder dankzij decentrale energienetwerken en degenen die het meeste belang hebben bij een duurzame en rechtvaardige distributie zijn weer verantwoordelijk voor de energiebronnen.³⁵

HET WERK VAN FEMINISTISCHE BEWEGINGEN IS COMPLEX EN VORDERT GELEIDELIJK, MAAR DE EERSTE RESULTATEN ZIJN MEETBAAR

Het comparatieve voordeel van het werk van feministen is diepgaande, langdurige, maatschappelijke, politieke en economische verandering; een essentiële bijdrage die donateurs nogal eens over het hoofd zien. Feministische bewegingen organiseren zich op het gebied van klimaat-, gender- en raciale rechtvaardigheid om de onderdrukking op deze complex met elkaar verweven terreinen aan te pakken. Hun lastige werk overstijgt vaak hun eigen beweging en het succes ervan is niet altijd direct meetbaar. Toch kunnen we constateren dat vrouwen in de frontlinie van massabewegingen de afgelopen 70 jaar een significante bijdrage hebben geleverd. Ze hebben zowel directe successen geboekt als maatschappelijke verandering op de lange termijn teweeggebracht. Het wordt steeds duidelijker dat feministische bewegingen onmisbaar zijn bij het creëren en verankeren van maatschappelijke verandering. Ze hebben namelijk een cruciale rol bij het aanpakken van de structurele oorzaken van ongelijkheid en andere vormen van onrecht.³⁶

Bewegingen die zijn ontstaan vanuit hun eigen gemeenschap beschikken over doorleefde expertise en ervaringen. Ze hebben een concreet belang bij de uitkomst van hun werk en zijn extra gemotiveerd om langdurige betrokkenheid en opvolging te faciliteren. Dit gevoel van eigenaarschap geeft feministische bewegingen en organisaties een ideale uitgangspositie om oplossingen na te streven die een diepgaand en langdurig effect hebben en empowerment creëren. Bovendien is gebleken dat de deelname en het leiderschap van vrouwen en vrouwengroeperingen, ontwikkelingshulp en klimaatfinanciering effectiever en efficiënter maken.³⁷ In een evaluatie uit 2020 van het Nederlandse FLOW-fonds 2016-2020 werd erkend dat een grotere vertegenwoordiging van vrouwenrechtenorganisaties uit het mondiale Zuiden het fonds meer samenhang zou hebben gegeven, en dat lokale organisaties extra gemotiveerd zijn om hun maatschappelijke rol te blijven vervullen, ook lang nadat een programma is afgerond.³⁸ Het International Institute for Environment and Development stelt daarnaast dat lokale actoren snel kunnen reageren op veranderende omstandigheden en bovendien transparanter zijn tegenover gemeenschappen en daaraan verantwoording afleggen. Zo bouwen ze een vertrouwensrelatie op met overheden, donateurs en lokale gemeenschappen en zijn ze extra alert op de tegenstrijdige belangen van verschillende groepen.³⁹

Bewegingen als [Fossil Fuel Treaty](#) en [Fridays for Future](#), zijn vanuit lokaal activisme ontstaan en uitgegroeid tot wereldwijde actiegroepen. Dankzij hen is het klimaatdebat verschoven: klimaatactie wordt niet langer alleen gezien als een door wetenschappers geleide technische oplossing, maar als een project gericht op mensen en mensenrechten, waarin iedereen een rol heeft.

04.

HET RISICO IS GROTER ALS JE FEMINISTISCHE BEWEGINGEN DIE ECHT IETS BEREIKEN MET HUN KLIMAATACTIES NIET ZOU FINANCIEREN

Overheden en multilaterale donateurs definiëren risico op basis van hun eigen prioriteiten en gebruiken risicokaders die gericht zijn op fraude, verantwoording en succes. Ze beschouwen het financieren van feministische organisaties als ‘riskant’, mede door de strenge rapportage- en evaluatie-eisen waar kleinere organisaties misschien moeilijker aan kunnen voldoen. Zelfs als er politieke wil is om feministische bewegingen te ondersteunen, blijven er enorme hindernissen bestaan. Die zijn geworteld in de koloniale geschiedenis en de traditionele benadering van ontwikkelingssamenwerking, met haar vooroordelen en praktijken rond risico's en naleving.

Als je organisaties in de frontlinie niet financiert, levert dat een groter risico op dan vasthouden aan de huidige risicokaders. Een beperkte definitie van risico negeert namelijk twee urgente en reële risico's: ten eerste dat de oneerlijke status quo die juist verantwoordelijk is voor de klimaatcrisis, wordt versterkt, terwijl activisten juist steun nodig hebben om hiertegen te strijden. Ten tweede nemen feministische activisten grote persoonlijke risico's, vooral Inheemse vrouwen en vrouwen die zich inzetten voor milieuen vrouwenrechten. Ze krijgen vaak te maken met ernstige represailles en bedreiging van hun gezondheid en veiligheid. Sinds 2012 zijn er 1910 activisten op het gebied van landbezit en milieu vermoord, waarvan 34% afkomstig uit Inheemse gemeenschappen.⁴⁰ Ondanks deze risico's blijven ze als leiders en bouwers van hun beweging vastberaden hun werk doen en hun kritische blik op klimaatrechtvaardigheid inzetten op alle niveaus: lokaal, regionaal, nationaal en internationaal. Donateurs hebben de verantwoordelijkheid om de moed van deze activisten mee te nemen in nieuwe vormen van financiering gericht op mogelijkheden en kansen.

Integrated Health Outreach

05.

FEMINISTISCHE BEWEGINGEN EN ORGANISATIES KUNNEN WORDEN OPGESCHAALD

Feministische organisaties krijgen structureel te weinig geld en werken veelal met beperkte budgetten. Daardoor wordt vaak ten onrechte gedacht dat ze niet in staat zijn om initiatieven te ontplooiën op een schaal die de klimaatcrisis vereist. De druk op donateurs om snel aanzienlijke bedragen toe te kennen leidt tot een ongelukkige voorkeur voor grootschalige, technologiegerichte projecten en initiatieven.

Toch kunnen feministische bewegingen wel degelijk opschalen, door gemeenschappen in de frontlinie te versterken en een netwerk op te bouwen van lokale, regionale, nationale en internationale activisten. Maar tot nu toe beschikten ze simpelweg niet over de middelen om deze belofte waar te maken.

Als lokale feministische klimaatorganisaties de kans krijgen om samen te werken binnen nationale en internationale systemen voor klimaatbeleid en -financiering, kan dat lokaal klimaatbeleid versterken. Bovendien kunnen de extra financiële middelen een katalyserend effect hebben op de ontwikkeling van nationale actieplannen en internationale klimaatbesprekingen, zoals bij de VN. De gemaakte afspraken tijdens de COP27 over een nieuw Loss and Damage Fund – een cruciale overwinning voor het Pacifisch gebied en andere zwaar getroffen landen – gingen vergezeld van een onlinecampagne, #COP27Pacific, onder leiding van [Diverse Voices and Action for Equality Fiji \(DIVA\)](#). Die campagne promootte de politieke eisen van feministen uit het Pacifisch gebied die op de COP27 aanwezig waren, met een specifieke focus op de schade en verliezen die landen in en rond de Stille Oceaan lijden door de klimaatcrisis. In aanloop naar de COP27 (de Klimaatconferentie van Sharm-el-Sheikh in 2022), organiseerden partners van de [Global Alliance for Green and Gender Action \(GAGGA\)](#) de allereerste [Women's Climate Assembly](#). Deze bijeenkomst maakte deel uit van de tweede African People's Counter COP, die werd bijgewoond door meer dan 200 vrouwen uit 14 West- en Centraal-Afrikaanse landen. Deelnemers konden meedoen aan workshops over de klimaatcrisis en de oorzaken ervan, schijnoplossingen, klimaatschuld, activisme en eerlijke alternatieven voor ontwikkelingshulp. De Assembly groeide uit tot een terugkerende bijeenkomst voor West- en Centraal-Afrikaanse vrouwen die klimaatrechtvaardigheid en Afrikaanse alternatieven voor ontwikkelingshulp willen bevorderen. In 2023 was de Assembly actief in de hele regio om concrete aanbevelingen voor te bereiden voor de leiders op COP28. Zo creëerden ze een belangrijke politieke ruimte om kennis te delen en de collectieve beweging voor klimaatrechtvaardigheid in Afrika te versterken.

DE FINANCIERINGSKLOOF DICHTEN:

De rol van vrouwenfondsen bij feministische klimaatactie

‘De financiering van vrouwenfondsen is voor donateurs een van de effectiefste manieren om geld bij organisaties en bewegingen voor vrouwenrechten in het mondiale Zuiden te krijgen.’

- OECD DAC Network on Gender Equality (GENDERNET)⁴¹

Gerichte en toegankelijke financiering van feministische bewegingen en organisaties is een belangrijke stap in het verwezenlijken van ambitieuze beleidsdoelen op het gebied van klimaat- en genderrechtvaardigheid. Als overheden een groter deel van hun klimaat- en genderbudget rechtstreeks aan deze organisaties zouden geven, zouden ze aan hun verplichtingen op het gebied van klimaatfinanciering kunnen voldoen. Tegelijkertijd zouden ze kunnen bijdragen aan de structurele veranderingen die nodig zijn om meerdere ontwikkelingsdoelen te verwezenlijken. Hoewel het misschien ingewikkeld lijkt om deze organisaties te steunen, is de infrastructuur hiervoor al aanwezig. Wereldwijd zijn vrouwenfondsen hun portefeuilles aan het versterken, passen ze hun subsidieprogramma's aan en werken ze samen om de klimaatcrisis te bestrijden.⁴² In de beleidsnotitie *Support to Women's Rights Organizations and Feminist Movements (2023)* benadrukt de Swedish International Development Cooperation Agency de cruciale rol van vrouwenfondsen in het bereiken van lokale actoren. Zij hebben niet alleen een langetermijnvisie, maar ook een vertrouwensrelatie met feministische activisten, bewegingen en gemeenschappen van vrouwen en meiden. Bovendien komen ze vaak als eerste in actie tijdens een crisis en vertrekken ze als laatste.⁴³

Vrouwenfondsen zijn onderdeel van de feministische bewegingen die ze financieren en hebben diepgaande kennis van het bredere feministische financieringsnetwerk. Ze zorgen ervoor dat organisaties in verschillende contexten en met verschillende thema's de middelen krijgen die ze nodig hebben om hun werk te kunnen doen. Door niet-projectgebonden, flexibele, voorspelbare en langdurige financiering te bieden, hebben vrouwenfondsen een uitgelezen positie om dit sectoroverschrijdende werk te ondersteunen. Twee van de acht Principles for Locally Led Adaptation zijn: 'Langdurig voorspelbare financiering bieden die beter toegankelijk is' en 'Flexibel programmeren en leren'. Samen zorgen deze principes ervoor dat lokale actoren effectief kunnen reageren op dynamische klimaatrisico's, door te investeren in verschillende prioriteiten.⁴⁴ Vrouwenfondsen passen deze principes op een unieke manier toe in hun manier van werken en in hun aanpak van subsidieverlening.

Door de beperkingen van het internationale systeem voor ontwikkelingshulp en klimaatfinanciering, spelen vrouwenfondsen een belangrijke rol in het faciliteren van toegang voor lokale feministische organisaties, vooral in het mondiale Zuiden. Ze kunnen financiers met één simpel programma laten werken, doordat ze grote bedragen aan financiering kunnen aantrekken en de administratieve en personeelskosten kunnen dragen die nodig zijn om aan de eisen van donateurs te voldoen. Vervolgens zorgen ze voor een strategische herverdeling van het geld, waarbij ze proberen de last van het subsidiebeheer te verlichten voor kleinere organisaties die geen toegang kunnen of willen hebben tot grootschalige financiering.

Vrouwenfondsen spelen daarnaast een grote rol in het beperken van de risico's waar donateurs vaak voor waarschuwen. Ook zijn ze onmisbaar voor een diepgaander inzicht in die risico's en hebben ze de ervaring en de middelen om te voldoen aan de risicovoorschriften van donateurs. Met een portefeuillebenadering ontvangen verschillende organisaties gezamenlijk geld. Zo kunnen feministische fondsen niet alleen het geld, maar ook de risico's over de hele portefeuille verdelen, en daarmee het vertrouwen van hun partners waarmaken. Omdat vrouwenfondsen zelf onderdeel zijn van de bewegingen die zij financieren, hebben ze de juiste methoden, netwerken en kennis van de lokale context. Zo kunnen ze activisten beschermen en beter inspelen op de behoeften van hun partners. Ten slotte kunnen vrouwenfondsen een groot bedrag over talloze kleinere organisaties verdelen, waardoor ze een veel grotere impact hebben. Ze kennen de voordelen van het ondersteunen van allerlei verschillende feministische bewegingen om gender-, sociale, raciale en klimaatrechtvaardigheid te bereiken. Hun werk is nog niet klaar en de strategieën en impact van deze feministische organisaties moeten beter worden gedocumenteerd. Met voldoende inkomsten kunnen vrouwenfondsen hun potentie nog beter waarmaken: door de impact te laten zien van de bewegingen en organisaties die ze steunen en te delen wat ze geleerd hebben en welke strategieën hebben bijgedragen aan het succes.

Lokiaka, Women Day of Action

CASESTUDIES

VROUWENFONDSEN FINANCIEREN KLIMAATRECHTVAARDIGE PROJECTEN

Er zijn al veelbelovende projecten waarin overheden en vrouwenfondsen samenwerken om feministische bewegingen en organisaties te ondersteunen bij hun klimaatacties. Dit zijn drie voorbeelden waarop donateurs kunnen voortbouwen.

EQUALITY FUND:

WOMEN'S VOICE AND LEADERSHIP – CARIBBEAN

Het programma [Women's Voice and Leadership – Caribbean](#) van het Equality Fund helpt 26 subsidiepartners in de regio, met klimaat, milieurechten en duurzaamheid als een van de vijf aandachtsgebieden. De Wapichan Women's Movement is een van die partners. De Inheemse Wapishanagemeenschap is op geen enkele manier verantwoordelijk voor de klimaatcrisis, maar met hun traditionele kennis en methoden zetten ze zich wel in voor de bestrijding ervan. Ondertussen wordt hun traditionele leefgebied niet erkend en wordt het bedreigd door oprukkende mijnbouwbelangen.

De [Wapichan Women's Movement](#) helpt Wapishana-vrouwen bij het innemen van leidinggevende posities en het ontwikkelen van aanbevelingen en prioriteiten voor gemeenschapsontwikkeling, waaronder klimaatbestendigheid. Ze hebben trainingen gegeven in 21 gemeenschappen en een conferentie georganiseerd over de empowerment van Inheemse vrouwen in de strijd tegen de klimaatcrisis. Hier kwamen onder andere deze thema's aan bod:

- Versterking van dorpsbesturen om duurzame ontwikkeling en klimaatbestendigheid te bevorderen.
- Het belang van traditionele kennis en lokale middelen bij de aanpak van klimaatverandering.
- Bijdragen aan beleidsveranderingen. Zo wordt de lokale bevolking betrokken bij de herziening van de Amerindian Act (de wet die Guyana's relatie met de Inheemse bevolkingen regelt), waarbij zij oproept tot erkenning van hun grondgebied.

'Klimaatrechtvaardigheid voor iedereen betekent dat we onze grond en natuurlijke hulpbronnen moeten kunnen beschermen. Daarnaast is het belangrijk dat onze internationale vrienden solidair met ons zijn in onze strijd om respect voor onze rechten, inclusief het recht om vooraf vrij onze onderbouwde mening te geven.'

– Immaculata Casimero,
Wapichan Women's Movement

Immaculata Casimero

DE GLOBAL ALLIANCE FOR GREEN & GENDER ACTION

[GAGGA](#) is een krachtig voorbeeld van meerjarige steun aan feministische organisaties. Dit consortium wordt geleid door Fondo Centroamericano de Mujeres, in samenwerking met Mama Cash en Both Ends. GAGGA streeft naar een wereld waarin het recht van vrouwen op water, voedselzekerheid en een schone, gezonde en veilige leefomgeving wordt erkend en gerespecteerd. Om dat te bereiken richt deze alliantie zich op het versterken en verbinden van lokale groepen en bewegingen die zich inzetten voor vrouwenrechten en milieurechtvaardigheid. Daarbij gebruiken ze een model dat een divers netwerk van actoren en bewegingen op lokaal, regionaal en nationaal niveau bereikt.

GAGGA geeft directe financiering aan 24 nationale, regionale en mondiale vrouwenfondsen en fondsen voor milieurechtvaardigheid, en aan meer dan 400 grassrootsorganisaties voor vrouwenrechten en milieurechtvaardigheid in Afrika, Azië en Latijns-Amerika. De alliantie is een strategische samenwerking die wordt gefinancierd door het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken via het programma Power of Voices, onder het thema klimaatadaptatie en -mitigatie. In de eerste vijf jaar ontving GAGGA 32 miljoen euro van het ministerie, gevolgd door een tweede financieringsronde in 2020 (35,5 miljoen euro over vijf jaar tot 2025). In 2023 steunde Global Affairs Canada GAGGA met 11 miljoen Canadese dollar over 3,5 jaar, via hun klimaatfinancieringsprogramma.

Dankzij de meerjarige financiering van het ministerie van Buitenlandse Zaken is er voldoende tijd voor implementatie, monitoring en evaluatie en worden er geen directe resultaten verwacht van lokale activiteiten en subsidieprogramma's. Daarnaast biedt deze vorm van financiering betrouwbaarheid en voorspelbaarheid, wat de partners van GAGGA de ruimte geeft om hun visie volledig uit te werken en solide resultaten te behalen.

PACIFIC FEMINIST FUND

Het [Pacific Feminist Fund](#) is een nieuw fonds dat voortkomt uit de feministische beweging in het Pacifisch gebied. Het werd opgericht tijdens het tweede Pacific Feminist Forum na goedkeuring van meer dan 150 aanwezige feministen. Het fonds is een gezamenlijk initiatief van het Urgent Action Fund – Asia & Pacific, het Women's Fund Fiji en het Women's Fund Asia. Ook wordt het gesteund door het Australische Department for Foreign Affairs and Trade via het Amplify-Invest-Reach-samenwerkingsverband. Nog geen 1% van alle directe financiering komt terecht bij vrouwenrechtenorganisaties in het Pacifisch gebied. Daarom is dit fonds opgericht om die structurele onderfinanciering aan te pakken en om organisaties te ondersteunen die op familie- en gemeenschapsniveau in het gebied invloed kunnen uitoefenen.

Het fonds is gebaseerd op de waarden en ervaringen van gevestigde vrouwen- en feministische fondsen overal ter wereld. Het heeft als doel de risico's van donaties uit verschillende bronnen te beperken. Het fonds wil donaties veilig en snel bij vrouwen- en gender-non-conforme organisaties en groepen in het Pacifisch gebied krijgen. Ook vraagt het internationale en regionale aandacht voor de behoeften en prioriteiten van vrouwen, meiden en trans personen in het gebied.

Het fonds gaat een grote rol spelen in het volgen en in kaart brengen van geldstromen voor klimaatrechtvaardigheid in het Pacifisch gebied. In het bijzonder kijkt het naar het geld dat naar vrouwengroepen, -netwerken en -organisaties gaat. Daarnaast gaat het fonds actief bijdragen aan het veiligstellen van financiering voor klimaatrechtvaardigheid en zal het zich er hard voor maken dat er meer geld naar feministische bewegingen in het Pacifisch gebied gaat.

CONCLUSIE: Zeven concrete maatregelen

De aanpak van de klimaatcrisis is een enorme opgave, vooral vanwege de vele problemen die vaak in elkaar grijpen. Dat vereist doortastend handelen en innovatief denken. Er zijn talloze strategieën, maar één springt er duidelijk uit: meer financiering voor feministische bewegingen en activisten die zich in de frontlinie van klimaatactie bevinden. Investeren in deze organisaties is een cruciaal, maar onderbenut middel om sneller vooruitgang te boeken op weg naar de doelen voor klimaatfinanciering en bredere duurzame ontwikkeling. Het is ook essentieel voor een eerlijke transitie.

Overheden die klimaatrechtvaardigheid en gendergelijkheid willen bevorderen en ervoor willen zorgen dat hun geld lokaal op de juiste plek terechtkomt, kunnen deze concrete stappen nemen:

- 1** Haal minimaal de bestaande doelen voor klimaatfinanciering, duurzame ontwikkeling en gendergelijkheid en zorg ervoor dat klimaatfinanciering boven op de officiële ontwikkelingshulpbudgetten komt.
- 2** Verhoog het aandeel klimaatgerelateerde officiële ontwikkelingshulp voor gendergelijkheid tot 88%, waarvan minstens 15% specifiek gericht op gendergelijkheid.⁴⁵
- 3** Ken meer van de totale financiering voor het maatschappelijk middenveld toe aan organisaties voor vrouwen- en LBTQI-rechten, vooral in het mondiale Zuiden, en aan groepen die structureel worden uitgesloten.
- 4** Breng in kaart en vermeld welk percentage van de klimaatfinanciering direct naar vrouwen- en LBTQI-organisaties in het mondiale Zuiden gaat. Stel daarnaast gerichte doelen om dit aandeel aanzienlijk te vergroten, bijvoorbeeld een verviervoudiging in vier jaar.
- 5** Ken meer klimaatfinanciering toe via transparante en toegankelijke subsidies die mensenrechten beschermen en aansluiten bij het Klimaatakkoord van Parijs en de OESO-richtlijnen voor ontwikkelingssamenwerking.
- 6** Als directe financiering niet mogelijk is, werk dan op basis van vertrouwen en gelijkwaardigheid samen met vrouwen- en feministische fondsen. Zo bereikt het geld een breed scala van organisaties die op verschillende snijvlakken en niveaus actief zijn.
- 7** Betrek feministische klimaatactivisten beter bij discussies en besluitvorming over klimaatfinanciering. Dit zorgt voor meer begrip voor de samenhang tussen gendergelijkheid en milieu.

EINDNOTEN

1. Deze beleidsnotitie is geschreven vanuit het perspectief van de feministische beweging en gericht op organisaties die opkomen voor vrouwen- en LBTQI-rechten in het mondiale Zuiden en op de vrouwenfondsen die hen financieren. Dit zijn namelijk de belangrijkste actoren bij het verdelen en inzetten van klimaatfinanciering. In plaats van de afkorting LHBTQI, waar ook homoseksuele mannen onder vallen, benadrukken we met LBTQI dat we ons richten op mensen die zich identificeren als vrouw of non-binair. In een rapport van Bridgespan en Shake the Table (2022) werd de term 'feministische beweging' als volgt gedefinieerd: 'Organisaties, leiders en netwerken die met elkaar samenwerken om de machtsstructuren te hervormen die gender- en andere ongelijkheden versterken. Feministische bewegingen worden geleid door mensen die deze machtsongelijkheid en ander onrecht aan den lijve hebben ondervonden. Ze stellen de factoren die discriminatie in de hand werken aan de kaak. Daarbij kiezen ze een intersectionele benadering om onze meest hardnekkige problemen aan te pakken.' [Lighting the Way: a report for philanthropy on the power and promise of feminist movements](#), The Bridgespan Group, april 2022.
2. [A Feminist Agenda for People and Planet: principles and recommendations for a global feminist economic justice agenda](#), Women's Environment and Development Organization, Women's Working Group on Financing for Development, FEMNET – The African Women's Development and Communication Network en de Pan-African Climate Justice Alliance, 2021.
3. [Introduction to Climate Finance](#), website UNFCCC.
4. [Parties & Observers | UNFCCC](#).
5. [Climate-related Official Development Assistance \(ODA\): a snapshot](#), OESO, 2022.
6. [How much climate ODA is new and additional?](#), Center for Global Development, juni 2023.
7. [That's not new money - Assessing how much public climate finance has been "new and additional" to support for development](#), CARE Denmark, juni 2022.
8. [ADOPTION OF THE PARIS AGREEMENT - Paris Agreement text English \(unfccc.int\)](#).
9. [Climate finance and the USD 100 billion goal](#), website OESO.
10. [Climate-related development finance provider 2021](#), OCDE, april 2023.
11. [Funding with purpose: a study to inform donor support for Indigenous and local community rights, climate, and conservation](#), Rainforest Foundation Norway, september 2022.
12. [Climate-related development finance recipient 2021](#), OESO, april 2023.
13. [More effective delivery of climate action in developing countries: DAC perspectives on effective development co-operation](#), OESO, juni 2023.
14. [The gender equality and environment intersection: an overview of development co-operation frameworks and financing](#), OESO, oktober 2023.
15. [Aligning development co-operation and climate action: the only way forward](#), OESO, november 2019.
16. [OECD DAC Declaration on a new approach to align development co-operation with the goals of the Paris Agreement on Climate Change](#), oktober 2021.
17. [The gender equality and environment intersection: an overview of development co-operation frameworks and financing](#), OESO.
18. [Why women need to be at the heart of climate action](#), UN Women, maart 2022.
19. [Official development assistance for gender equality and women's empowerment in 2020-21: a snapshot](#), OESO, 2023.
20. [The gender equality and environment intersection: an overview of development co-operation frameworks and financing](#), OESO.

21. [Where is the money for Black feminist movements?](#), Black Feminist Fund, maart 2023.
22. [It's time for philanthropy to step up the fight against climate change](#), McKinsey, oktober 2021.
23. [Follow the Money: a quantitative review of Canada's gender equality international assistance investments](#), Equality Fund, oktober 2023.
24. [Moving more money to the drivers of change: how bilateral and multilateral funders can resources feminist movements](#), AWID en Mama Cash met medewerking van Count Me In! Consortium, november 2020.
25. [Our Voices, Our Environment: the state of funding for women's environmental action](#), Global Greengrants Fund en Prospera International Network of Women's Funds, met medewerking van de Global Alliance for Green and Gender Action, maart 2018.
26. [World Disasters Report 2018: leaving no one behind](#), International Federation of Red Cross en Red Crescent Societies, november 2018.
27. [Soil to Sky: climate solutions that work](#), CLIMA Fund, winter 2019.
28. [Gender equality, labour and a just transition for all](#), International Labour Organization, oktober 2022.
29. [Gender-based violence and environment linkages](#), International Union for the Conservation of Nature, 2020.
30. [Our Voices, Our Environment](#), Global Greengrants Fund en Prospera.
31. [OECD DAC Rio Markers for Climate Handbook](#).
32. [Paris Agreement to the United Nations Framework Convention on Climate Change](#), december 2015.
33. [Locally Led Adaption: from principles to practice](#), World Resources Institute, juni 2022.
34. [Making climate finance work for women: overview of bilateral ODA to gender and climate change](#), OESO, oktober de 2016.
35. [Soil to Sky: climate solutions that work](#), CLIMA Fund.
36. [Feminist activism works! A review of select literature on the impact of feminist activism in achieving women's rights](#), Mama Cash, juli 2020.
37. [Guide to strengthening gender integration in climate finance projects](#), Climate and Development Knowledge Network en de Women's Environment and Development Organization, november 2021.
38. [Final Evaluation of Funding Leadership Opportunities for Women \(FLOW 2\) 2016–2020](#), ministerie van Buitenlandse Zaken, februari 2020.
39. [Delivering real change: Getting international climate finance to the local level](#), International Institute for Environment and Development, maart 2017.
40. Almost 2,000 land and environmental defenders killed between 2012 and 2022 for protecting the planet, [persbericht](#), Global Witness, september 2023.
41. [Donor support to southern women's rights organisations: OECD findings](#), november 2016.
42. [How women's funds strengthen environmental justice](#), Mama Cash en GAGGA, oktober 2021.
43. [Support to women's rights organizations and feminist movements](#), Swedish International Development Cooperation Agency, maart 2023.
44. [Locally Led Adaption: from principles to practice](#), World Resources Institute.
45. In overeenstemming met de aanbevelingen van de Action Coalition 4 van het Generation Equality Forum over feministische actie voor klimaatrechtvaardigheid, zie [Action Coalitions Global Acceleration Plan](#), UN Women, juni 2021.

BELEIDSNOTITIE OVER KLIMAATFINANCIERING

Funding our Future: financiering van feministische bewegingen die zich inzetten voor klimaatactie

equalityfund.ca
hello@equalityfund.ca

mamacash.org
info@mamacash.org